

Diagnoza i delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Komprachcice

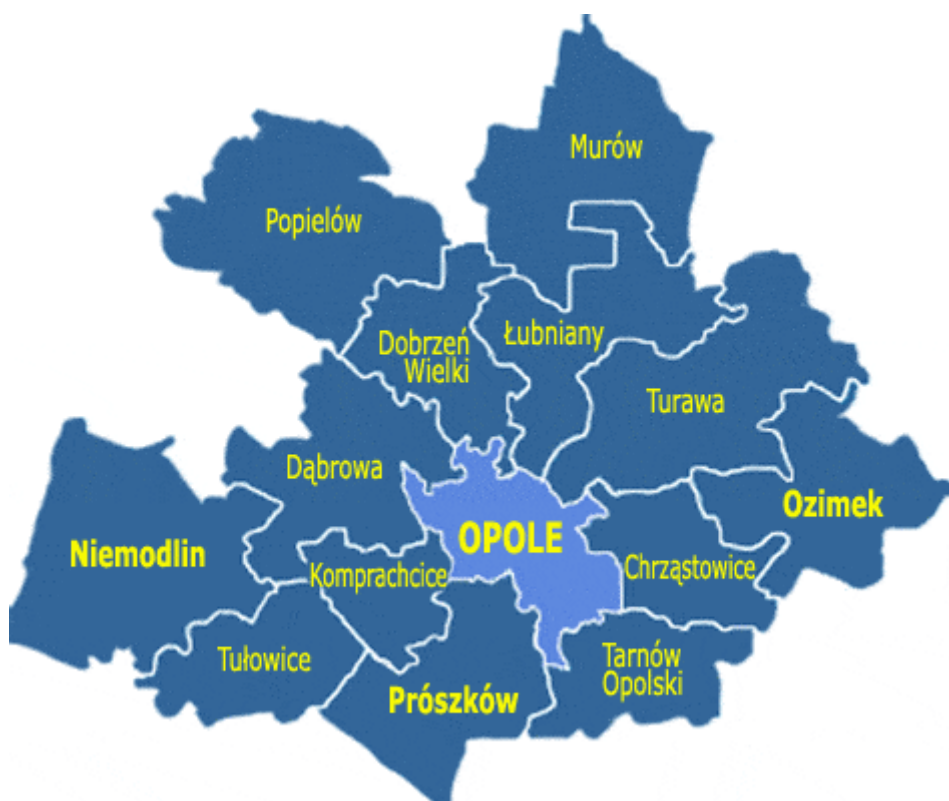
SPIS TREŚCI

I DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH	3
I.1 Ogólna charakterystyka gminy	3
I.2 Sfera społeczna	4
I.3 Sfera gospodarcza.....	8
I.4 Sfera funkcjonalno-przestrzenna	9
I.5 Sfera środowiskowa.....	10
I.6 Sfera techniczna	11
II WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI.....	13
II.1 Identyfikacja obszaru zdegradowanego	13
II.2 Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	21

I DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

I.1 Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Komprachcice została utworzona 1 stycznia 1973 r. na mocy Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu. Gmina leży w środkowej części województwa opolskiego, w powiecie opolskim, na Równinie Niemodlińskiej, wchodzącej w skład mezoregionu Niziny Śląskiej. Sąsiaduje z Opolem oraz gminami Dąbrowa, Tułowice i Prószków. Powierzchnia gminy Komprachcice wynosi 50,38 km², z czego użytki rolne stanowią 67% ogólnej powierzchni, lasy i grunty leśne – 19%, a pozostałe grunty i nieużytki – 14%.

Rysunek 1 Gmina Komprachcice na tle powiatu opolskiego.

Źródło: <https://www.google.com/maps/place/Biala/> [dostęp: 1.02.2023 r].

Gmina podzielona jest na siedem sołectw: Domecko, Dziekaństwo, Komprachcice, Ochodze, Osiny, Polska Nowa Wieś oraz Wawelno. Do 2016 r. w jej skład wchodziły również wsie Chmielowice i Żerkowice, które w kolejnym roku zostały przyłączone do Opola. Siedzibą gminy jest miejscowość Komprachcice.

Tab. 1 Powierzchnia sołectw w gminie Komprachcice [ha].

Sołectwo	Powierzchnia [ha]
Domecko	734,20
Dziekaństwo	127,50
Komprachcice	890,37

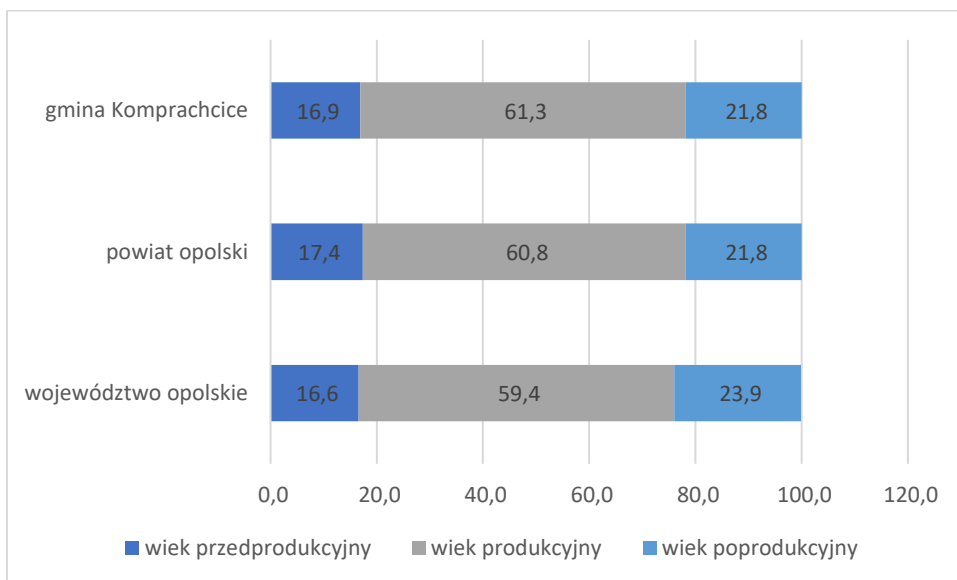
Ochodze	1 151,29
Osiny	124,98
Polska Nowa Wieś	1 314,92
Wawelno	693,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komprachcice.

I.2 Sfera społeczna

Na koniec 2022 r. gminę Komprachcice zamieszkiwało 8 777 osób, w tym najwięcej (2811 – 32%) w miejscowości Komprachcice, stanowiącej centrum administracyjne i usługowo-handlowe gminy. Gęstość zaludnienia wynosiła 183 os./km², podczas gdy w powiecie opolskim 79 os./km², a w województwie opolskim – 100 os./km².

Udział ekonomicznych grup wieku ludności w 2022 r. był zbliżony w gminie Komprachcice, powiecie opolskim i województwie opolskim. Warto podkreślić, że powiat opolski – zgodnie z *Oceną zasobów pomocy społecznej za 2022 r.* – był jednym z dwóch na terenie województwa opolskiego o najniższym odsetku osób w wieku poprodukcyjnym (wraz z powiatem strzeleckim – 21,9%). Udział liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym jest w gminie bardziej korzystny niż w województwie, jednak wysoki udział osób w wieku produkcyjnym może oznaczać, że zjawisko starzenia się społeczności lokalnej będzie się w kolejnych latach pogłębiało (również zgodnie z prognozami wspomnianej *Oceny zasobów pomocy społecznej za 2022 r.* będzie to jeden z najwyższych wzrostów, o ponad 20%). Dało się to zauważyć na poziomie gminy już w 2023 r., kiedy to udział w osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł już 22,51%. Dodatkowo w miejscowości Dziekaństwo już ponad ¼ mieszkańców to osoby w wieku poprodukcyjnym, a w Osinach wskaźnik ten osiągnął zbliżony poziom.

Rysunek 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej ludności [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 1 Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy Komprachcice w 2023 r. [%].¹

Miejscowość	Wskaźnik [%]	Miejscowość	Wskaźnik [%]
średnia gminy – 22,51			
Domecko	22,61	Osiny	24,86
Dziekaństwo	25,31	Polska Nowa Wieś	23,86
Komprachcice	21,33	Wawelno	23,07
Ochodze	21,11		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komprachcice.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komprachcicach. W latach 2018–2022 liczba rodzin, które korzystały z pomocy społecznej, spadła o 40,5% (ze 163 rodzin w 2018 r. do 97 w 2022 r.), jednocześnie pomoc objęła o 54,6% mniej osób. Warto zaznaczyć, że okresowo, tj. w latach 2019–2020, nastąpił wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, a tylko w 2019 r. liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wzrosła o ponad 60% w porównaniu z rokiem poprzedzającym. W gminie Komprachcice do najczęstszych powodów korzystania ze wsparcia należą ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. W 2022 r. prawie 78,5% udzielanych świadczeń w gminie Komprachcice stanowiły świadczenia pieniężne.

W ostatnich latach sytuacja na rynku pracy w gminie miała zmienny trend. Analizując liczbę bezrobotnych, można zauważyć, że wskaźnik ten znacznie wzrósł w 2020 r. (aż o 23% w porównaniu z 2019 r.), co jest związane z pandemią COVID-19. W 2021 r. odnotowano spadek liczby osób bezrobotnych, jednakże nie powróciła ona do wartości sprzed pandemii. Dopiero na koniec 2023 r. liczba bezrobotnych była o 2% niższa niż w 2019 r. Największą kategorię bezrobotnych w gminie Komprachcice stanowili bezrobotni długotrwale – około 45% wszystkich osób bez pracy. Należy jednak mieć też na uwadze, że (według *Oceny zasobów pomocy społecznej za 2022 r.*) powiat opolski jest jednym z nielicznych w regionie, w których nastąpił wzrost stopy bezrobocia (choć zaledwie o 0,1%).

W 2023 r. w 48 rodzinach z powodu bezrobocia udzielana była pomoc społeczna, co w skali gminy przekłada się na wskaźnik na poziomie nieco ponad 5 rodzin na 1000 mieszkańców. W miejscowości Komprachcice sytuacja jest najtrudniejsza, a liczba tych rodzin jest prawie dwukrotnie wyższa niż średnio w gminie. Wskaźnik jest również mniej korzystny w Domecku i Dziekaństwie (odpowiednio 7 i 8 rodzin na 1000 mieszkańców).

Tab. 2 Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców w gminie Komprachcice w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
średnia gminy – 5,45			
Domecko	7,24	Osiny	3,82
Dziekaństwo	8,30	Polska Nowa Wieś	1,13
Komprachcice	10,24	Wawelno	0,94

¹ We wszystkich tabelach zaznaczono kolorem czerwonym miejscowości i przypisane im wartości wskaźników mniej korzystne niż średnia dla gminy Komprachcice (wartość referencyjna).

Ochodze	2,55
---------	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.

Do placówek oświatowych i opiekuńczych na terenie gminy należą:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Domecku;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Komprachcicach;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Polskiej Nowej Wsi;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Wawelnie;
- Przedszkole Publiczne w Komprachcicach;
- Przedszkole Publiczne w Ochodzach;
- Przedszkole Publiczne w Polskiej Nowej Wsi;
- Publiczny Żłobek w Polskiej Nowej Wsi;
- Publiczna Stowarzyszeniowa Szkoła Podstawowa w Ochodzach prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Ochodze.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Domecku posiada salę gimnastyczną, boisko szkolne z nawierzchnią trawiastą, pracownię komputerową, w której znajduje się 10 stanowisk komputerowych z dostępem do internetu. Publiczna Szkoła Podstawowa w Polskiej Nowej Wsi również posiada dostęp do internetu w jednej pracowni komputerowej wyposażonej w 10 stanowisk. Nieco więcej komputerów z dostępem do internetu (16) znajduje się w pracowni w Publicznej Szkole Podstawowej w Wawelnie. W szkole w Polskiej Nowej Wsi boisko posiada sztuczną nawierzchnię, a w Wawelnie – asfaltową. Publiczna Szkoła Podstawowa w Komprachcicach łączy się bezpośrednio z halą sportową i przylegającymi do niej boiskami: trawiastym z bieżnią, asfaltowym oraz boiskiem do piłki plażowej. W dwóch pracowniach komputerowych można jednocześnie skorzystać z 35 stanowisk komputerowych z dostępem do sieci internetowej. Szkoły podstawowe korzystają również z interaktywnych pomocy dydaktycznych.

Wyniki osiągnięte przez uczniów są miarodajnym wskaźnikiem obrazującym warunki nauczania w szkołach. Do analizy tego zagadnienia wykorzystane zostały dane opublikowane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną we Wrocławiu oraz Centralną Komisję Egzaminacyjną. Średnie wyniki z podziałem na gminy powiatu opolskiego oraz średnie wyniki egzaminu w powiecie i województwie opolskim przy uwzględnieniu trzech przedmiotów (jako język obcy zdecydowano się tylko na angielski ze względu na największą liczbę zdających go uczniów). Generalnie daje się zauważyć tendencję uczniów ze szkół podstawowych gminy Komprachcice do osiągnięcia takich samych lub lepszych wyników niż wynosi średnia dla powiatu opolskiego (z wyjątkiem egzaminu z języka polskiego w 2021 r. oraz egzaminów z matematyki w 2020 i 2021 r.). W 2023 r. tylko uczniowie z Domecka i Ochodzy osiągnęli wyniki lepsze niż średnie w gminie, natomiast żaden uczeń z Dziekaństwa nie przystępował do egzaminu ósmoklasisty.

Tab. 3 Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty osiągnięte przez uczniów z poszczególnych miejscowości w 2023 r. [%].

Miejscowość	Wskaźnik [%]	Miejscowość	Wskaźnik [%]
średnia gminy – 64,02			
Domecko	82,34	Osiny	51,33
Dziewięć	– ²	Polska Nowa Wieś	61,19
Komprachcice	61,29	Wawelno	58,51
Ochodze	69,46		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gminnych szkół podstawowych z terenu gminy.

Bezpieczeństwo publiczne jest zapewniane przez Straż Miejską, która działa na terenie gminy Komprachcice od 01.03.2018 r. na mocy porozumienia podpisanego pomiędzy wójtem gminy Komprachcice a prezydentem Opola, a także Komendę Miejską Policji w Opolu. Funkcjonariusze Straży Miejskiej pracują na dwie zmiany (w godz. 7:00-15:00 oraz 13:00-21:00). Do terenu gminy przypisanych jest dwóch dzielnicowych z Posterunku Policji w Tułowicach.

Najczęściej popełniane przestępstwa to kradzieże z włamaniem, kradzieże, a także kierowanie pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwości. Poziom wykrywalności przestępstw był najwyższy w 2023 r. i wynosił 51,1%. Zauważalnie niski poziom wykrywalności przestępstw odnotowano w 2020 i 2023 r. (odpowiednio 25,3% i 25,8%), co jest szczególnie istotne w kontekście tego, że w 2020 r. zarejestrowano najwyższy poziom przestępstw w raportowanym okresie. Najniższą liczbę przestępstw zanotowano w 2022 r. – 32.

Tab. 4 Wskaźniki dotyczące przestępczości w gminie Komprachcice w latach 2019-2023.

Rok	Liczba przestępstw ogółem	Wykrywalność przestępstw [w %]
2019	44	45,4
2020	71	25,3
2021	58	25,8
2022	32	40,6
2023	45	51,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komprachcice.

W celu analizy zróżnicowania poziomu przestępczości w gminie Komprachcice wykorzystano wskaźnik poziomu przestępczości, tj. liczby popełnionych przestępstw na 1000 mieszkańców (bez wykroczeń drogowych). Największy problem z przestępczością występuje w Komprachcicach i Polskiej Nowej Wsi, a więc największych miejscowościach gminy.

Tab. 5 Poziom przestępczości w gminie Komprachcice w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
średnia gminy – 2,94			
Domecko	0,80	Osiny	1,91
Dziewięć	0,00	Polska Nowa Wieś	5,64

² Brak danych – żaden uczeń z miejscowości Dziewięć nie zdawał egzaminu ósmoklasisty.

Komprachcice	3,53	Wawelno	0,94
Ochodze	2,55		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komprachcice.

Ze względu na podmiejski charakter gminy i związane z tym osiedlanie się nowych mieszkańców, istotnym zagadnieniem wydaje się integrowanie mieszkańców oraz budowanie ich zaangażowania w sprawy gminy. Do analizy poziomu aktywności społecznej, w tym obywatelskiej, w gminie wykorzystano frekwencję wyborczą w gminie podczas wyborów samorządowych w 2018 r. W całym kraju poziom uczestnictwa w nich jest zadziwiająco niski (niższy niż w przypadku wyborów prezydenckich czy nawet parlamentarnych), mimo że dotyczą one tak naprawdę zagadnień najbliższych mieszkańcom. Należy zauważyć, iż generalnie w województwie opolskim frekwencja była najniższa w kraju i wyniosła 48,66% (dla porównania Polska = 54,90%, druga najniższa frekwencja w kraju w województwie warmińsko-mazurskim = 51,56%, najwyższa frekwencja w województwie mazowieckim = 60,93%). W powiecie opolskim, w którym leży gmina Komprachcice, frekwencja wyniosła 46,33%, zaś w gminie – 39,45% (najniższa spośród gmin powiatu opolskiego). Tylko w trzech wsiach frekwencja przekroczyła poziom 40%, w pozostałych była niższa, a w Ochodzach nie osiągnęła nawet 35%.

Tab. 6 Frekwencja w wyborach samorządowych w gminie Komprachcice w 2018 r. [%].

Miejscowość	Wskaźnik [%]	Miejscowość	Wskaźnik [%]
średnia gminy – 39,45			
Domecko	36,93	Osiny	42,98
Dziekaństwo	42,98	Polska Nowa Wieś	45,57
Komprachcice	39,11	Wawelno	35,79
Ochodze	34,61		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

I.3 Sfera gospodarcza

Gmina Komprachcice charakteryzuje się wyższym poziomem przedsiębiorczości (mierzoną jako liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) niż wynosi on w powiecie opolskim, jednakże niższym niż w województwie opolskim. Pomimo pandemii COVID-19 w analizowanym okresie liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON stale się powiększała. W 2022 r. zaobserwowano wzrost o ponad 10% w porównaniu z rokiem 2018. Na obszarze gminy Komprachcice, powiatu opolskiego i województwa opolskiego najwięcej jest zarejestrowanych podmiotów zatrudniających do 9 pracowników, co stanowi około 96,5% ogółu podmiotów w województwie, 96,8% w powiecie i aż 97,2% w gminie. W gminie funkcjonuje tylko jeden podmiot zatrudniający 50–249 osób, nie ma natomiast firm zatrudniających więcej niż 250 osób.

Tab. 7 Podmioty gospodarcze w gminie Komprachcice na tle powiatu i województwa w 2022 r. z uwzględnieniem klas wielkości.

	0–9	10–49	50–249	250–999	1000 i więcej
województwo opolskie	106 652	3 146	628	73	9
powiat opolski	12 567	364	52	2	0
gmina Komprachcice	909	25	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadziło działalność związaną handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego (20,5%), następnie budownictwem (20,3%). Trzeci najwyższy wynik zarejestrowano w sekcji przetwórstwa przemysłowego (9,3%), a także działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (8,9%).

Do analizy zróżnicowania wewnątrzgminnego wykorzystano wskaźnik poziomu przedsiębiorczości, czyli liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Najniższy wskaźnik występuje w Domecku i Ochodzach, wskaźniki dla Dziekaństwa i Wawelna są co prawda niższe niż średnia dla gminy, jednak jest to bardzo nieznaczna różnica.

Tab. 8 Poziom przedsiębiorczości w gminie Komprachcice w 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
średnia gminy – 91,76			
Domecko	60,34	Osiny	128,11
Dziekaństwo	91,29	Polska Nowa Wieś	101,52
Komprachcice	98,87	Wawelno	91,34
Ochodze	77,45		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komprachcice.

I.4 Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Sieć drogowa Gminy Komprachcice jest rozwinięta. Przez gminę przebiegają drogi wojewódzkie: DW429 oraz DW435, drogi powiatowe 1717 O (Komprachcice – Jaczowice), 1720 O (Dąbrowa - Wawelno), 1755 O (Osiny – Dziekaństwo), 1756 O (Chróstcina – Polska Nowa Wieś), 1763 O (Opole – Komprachcice) oraz drogi gminne. Nawierzchnia dróg gminnych jest zróżnicowana: twarda (0,505 km), twarda ulepszona (12,373 km), gruntowa (5,193 km). Poza drogami gminnymi gmina Komprachcice zarządza siecią dróg wewnętrznych. Przez obszar gminy, na odcinku 1,6 km, przebiega autostrada A4, jednakże w obrębie gminy nie znajduje się węzeł pozwalający na wjazd na autostradę.

Sieć ścieżek rowerowych w gminie Komprachcice nie jest rozwinięta. Pod zarządem gminy znajduje się jedynie ścieżka rowerowa o długości 445 m. Jej stan techniczny określany jest jako bardzo dobry. Ponadto przez gminę Komprachcice przebiegają ciągi pieszo-rowerowe będące pod zarządem województwa i powiatu.

Gmina Komprachcice jest przyjazna osobom zmotoryzowanym, a na jej terenie znajduje się kilka parkingów, których stan techniczny określany jest jako dobry oraz bardzo dobry.

Zgodnie z danymi GUS w 2022 r. 99,4% ludności gminy Komprachcice miało dostęp do sieci wodociągowej, 82,5% do kanalizacji, a 21,8 % do sieci gazowej. Dane te są porównywalne z liczbami korzystających z wodociągów i gazu w powiecie opolskim, które w 2022 r. wynosiły odpowiednio 98% i 22%. Co istotne w świetle przedstawionych danych GUS statystycznie więcej mieszkańców gminy (o 4,5pp.) ma dostęp do kanalizacji niż mieszkańców powiatu (78%).

Tab. 9 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w 2022 r. w gminie Komprachcice na tle powiatu i województwa.

	wodociąg	kanalizacja	gaz
województwo opolskie	97,1	74,0	46,0
powiat opolski	98,0	78,0	22,0
gmina Komprachcice	99,4	82,5	21,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dostępność do infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej jest w gminie na bardzo wysokim poziomie, jednak również w tym przypadku dostrzec można zróżnicowanie wewnątrzgminne – najgorszy stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej charakteryzuje: Komprachcice, Ochodze Osiny i Polską Nową Wieś. Niewystarczające wyposażenie w sieć kanalizacyjną może powodować zagrożenie dla stanu środowiska, szczególnie pod kątem zanieczyszczeń gleb czy wód poprzez nieszczelne zbiorniki bezodpływowe itp.

Tab. 10 Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej w gminie Komprachcice na koniec 2023 r.

Miejscowość	Wskaźnik	Miejscowość	Wskaźnik
średnia gminy – 1,03			
Domecko	1,17	Osiny	0,95
Dziekaństwo	1,18	Polska Nowa Wieś	0,94
Komprachcice	1,02	Wawelno	1,12
Ochodze	0,98		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komprachcice.

I.5 Sfera środowiskowa

Na terenie gminy Komprachcice w 2022 r. zlokalizowany był jeden punkt pomiarowy monitoringu pól elektromagnetycznych – w Komprachcicach przy ul. Szkolnej. Nie odnotowano ich przekroczenia.

Ze względu na usytuowanie gminy Komprachcice częściowo przy autostradzie A4, a także ze względu na przebieg dróg wojewódzkich nr 429 i 435, po których poruszają się ciężkie pojazdy samochodowe, występuje zagrożenie nadmiernym poziomem hałasu.

Ważnym dla jakości środowiska, ze względu na zagrożenie dla zdrowia mieszkańców, rodzajem odpadu jest azbest. Według danych z Bazy Azbestowej w gminie Komprachcice

zinwentaryzowano 333 756 kg azbestu. Dotychczas unieszkodliwiono 130 175 kg, a do unieszkodliwienia pozostało jeszcze 203 581 kg azbestu. Należy wskazać, że spośród pozostałych do unieszkodliwienia odpadów 201 293 kg jest w posiadaniu osób fizycznych, a 2 288 kg osób prawnych. W celu określenia zróżnicowania wewnątrzgminnego przeliczono ilość azbestu przypadającą na 1 mieszkańca. Najkorzystniejsza sytuacja ma miejsce w Osinach, gdzie na mieszkańca przypada niecałe 6 kg azbestu, natomiast zupełnie odmienna sytuacja ma miejsce w Polskiej Nowej Wsi (ponad 32 kg).

Tab. 11 Ilość azbestu na 1 mieszkańca w gminie Komprachcice na koniec 2023 r. [kg].

Miejscowość	Wskaźnik [kg]	Miejscowość	Wskaźnik [kg]
średnia gminy – 17,75			
Domecko	15,12	Osiny	5,85
Dziekaństwo	20,49	Polska Nowa Wieś	32,38
Komprachcice	11,91	Wawelno	15,24
Ochodze	19,53		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komprachcice.

I.6 Sfera techniczna

Wielkość zasobu mieszkaniowego gminy Komprachcice to 24 lokale, w tym 8 lokali socjalnych oraz jedno mieszkanie służbowe. Gmina nie posiada wolnych lokali socjalnych. Mieszkania komunalne i socjalne zlokalizowane są w: Komprachcicach (po 5 lokali przy ul. Kolejowej i Wojskowej), Polskiej Nowej Wsi (11 lokali przy ul. Nowej i 1 przy ul. Lipowej) oraz Ochodzach (lokal przy ul. Ogrodowej). Ich stan techniczny określa się jako dobry, wszystkie wyposażone są w instalację wodno-kanalizacyjną. Wymagają przeprowadzenia w kolejnych latach przede wszystkim robót ogólnobudowlanych, a także – według bieżących potrzeb – konserwacji i usuwania awarii.

Ocena jakości powietrza za 2022 r., przeprowadzona na obszarze strefy opolskiej, obejmującej również gminę Komprachcice, wykazała:

- przekroczenie wskaźnika BaP(PM10) w ujęciu średniej rocznej, czego przyczyną była emisja pyłów związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków;
- przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu O3 w ujęciu średniej 8-godzinnej, co wynikało z oddziaływania naturalnych źródeł emisji lub zjawisk niezwiązanych z działalnością człowieka, a także napływu zanieczyszczeń spoza strefy;
- przekroczenie poziomu celu długoterminowego O3 (ozonu).

W gminie wykorzystuje się przede wszystkim indywidualne źródła ciepła. Jednym z elementów oceny sytuacji w gminie w sferze technicznej jest wyposażenie budynków w nieefektywne źródła ciepła. Łącznie w gminie na 4915 zgłoszonych do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków źródeł ciepła 2798 wykorzystuje do produkcji energii paliwa stałe (prawie 57%). Piece takie stanowią około 60% źródeł ciepła w Domecku, Ochodzach i Wawelnie, co może negatywnie oddziaływać na jakość powietrza w tych miejscowościach szczególnie w okresie grzewczym.

Tab. 12 Udział pieców opalanych paliwami stałymi w ogóle zgłoszonych do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków w gminie Komprachcice wg stanu na koniec 2023 r. [%].

Miejscowość	Wskaźnik [%]	Miejscowość	Wskaźnik [%]
średnia gminy – 56,93			
Domecko	60,06	Osiny	48,74
Dziekaństwo	52,48	Polska Nowa Wieś	56,45
Komprachcice	55,19	Wawelno	59,97
Ochodze	60,39		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komprachcice.

II WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI

II.1 Identyfikacja obszaru zdegradowanego

Obszar zdegradowany to przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe, techniczne) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Wyznaczając obszar zdegradowany uwzględniono powyższe zasady. Diagnoza oparta została na mierzalnych wskaźnikach opisujących przede wszystkim problemy społeczne w gminie Komprachcice. Dokonano również analizy pozostałych podstawowych obszarów funkcjonowania gminy – gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej i środowiskowej. Dla potrzeb wyznaczenia obszaru zdegradowanego określono listę wskaźników, które posłużyły zarówno do analizy porównawczej sytuacji gminy na tle powiatu i regionu, a przede wszystkim – do przestrzennego zobrazowania zróżnicowania wewnętrznego. Poziom wewnętrznego dysproporcji rozwoju zbadany został w odniesieniu do wszystkich miejscowości – jednostek analitycznych. Dla wskazanych jednostek pozyskano dane z Urzędu Gminy Komprachcice, gminnych jednostek organizacyjnych czy Policji.

Dane poddano ocenie pod kątem stworzenia zestawu porównywalnych wskaźników odnoszących wartość danej cechy do miejscowości. Dobór wskaźników opierał się przede wszystkim na poprawności metodologicznej. Zestaw wskaźników musiał w sposób czytelny przedstawiać dany problem, być łatwy w odbiorze, opierać się o dostępne dane umożliwiające jego weryfikację, pozwolić na ocenę dysproporcji rozwojowych w gminie oraz być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi. Kolejnym kryterium była reprezentacja przestrzenna – wskaźnik musiał dać możliwość prezentacji w odniesieniu do jednostki mniejszej niż gmina, w tym przypadku do miejscowości.

W wyniku powyższej procedury wybrano zestawienie 9 wskaźników, które zastosowano do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Tab. 13 Wskaźniki wykorzystane do analizy sytuacji kryzysowej w gminie Komprachcice.

SFERA	WSKAŹNIKI
społeczna	<ol style="list-style-type: none">1. Współczynnik starości demograficznej - udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%].2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców.3. Średnie wyniki uczniów na egzaminie ósmoklasisty [%].4. Poziom przestępczości – przestępstwa i wykroczenia stwierdzone w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.5. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. [%].

gospodarcza	Poziom przedsiębiorczości – podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców.
funkcjonalno-przestrzenna	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej.
środowiskowa	Ilość azbestu na 1 mieszkańca [kg].
techniczna	Udział budynków w CEEB, w których wykazano użytkowanie źródła ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie zgłoszonych do CEEB budynków [%].

Źródło: opracowanie własne.

W pierwszej kolejności określono poziom koncentracji zjawisk negatywnych w sferze społecznej. Założono, że za obszar spełniający kryterium degradacji społecznej uznana zostanie jednostka, która charakteryzuje się kumulacją problemów społecznych, tj. na 5 analizowanych wskaźników wartości niekorzystne wystąpią w przypadku 4 wskaźników. Nawiązano w ten sposób wprost do definicji zawartej w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, zgodnie z którą obszar zdegradowany to obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz taki, w którym występuje ponadto co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych.

Tab. 14 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do wyznaczenia obszaru zdegradowanego w gminie Komprachcice³.

Miejscowość	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców	Przestępstwa i wykroczenia stwierdzone w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. [%]	Średnie wyniki uczniów na egzaminie 8-klasisty [%]	Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej	Ilość azbestu na 1 mieszkańca [kg]	Udział budynków w CEEB, w których wykazano użytkowanie źródła ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie zgłoszonych do CEEB budynków [%]	Degradacja w sferze społecznej	Degradacja w pozostałych sferach
GMINA	22,51	5,42	2,94	39,45	64,02	91,76	1,03	17,75	56,93	5	4
Domecko	22,61	7,24	0,80	36,93	82,34	60,34	1,17	15,12	60,06	3	2
Dziekaństwo	25,31	8,30	0,00	42,98	-	91,29	1,18	20,49	52,48	2	2
Komprachcice	21,33	10,24	3,53	39,11	61,29	98,87	1,02	11,91	55,19	4	1
Ochodze	21,11	2,55	2,55	34,61	69,46	77,45	0,98	19,53	60,39	1	4
Osiny	24,86	3,82	1,91	42,98	51,33	128,11	0,95	5,85	48,74	2	1
Polska Nowa Wieś	23,86	1,13	5,64	45,57	61,19	101,52	0,94	32,38	56,45	3	2
Wawelno	23,07	0,94	0,94	35,79	58,51	91,34	1,12	15,24	59,97	3	2

Źródło: opracowanie własne.

³ Kolorem czerwonym zaznaczono wartości wskaźników mniej korzystne niż średnia dla gminy, a więc świadczące o występowaniu sytuacji kryzysowej w danej dziedzinie.

Tab. 15 Zestawienie wskaźników dla gminy Komprachcice i obszaru zdegradowanego.

Wskaźnik	Wartość referencyjna	Wartość dla obszaru zdegradowanego
Współczynnik starości demograficznej – udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	22,51	21,33
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców	5,42	10,24
Przestępstwa i wykroczenia stwierdzone w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	2,94	3,53
Średnie wyniki uczniów na egzaminie ósmoklasisty [%]	64,02	61,29
Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. [%]	39,45	39,11
Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców	91,76	98,87
Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej	1,03	1,02
Ilość azbestu na 1 mieszkańca [kg]	17,75	11,91
Udział budynków w CEEB, w których wykazano użytkowanie źródła ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie zgłoszonych do CEEB budynków [%]	56,93	11,91

Źródło: opracowanie własne.

Obszar zdegradowany tworzy miejscowość **Komprachcice**, którą wyróżnia szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz w której zdiagnozowano występowanie jednego negatywnego zjawiska w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Obszar wyznaczony jako zdegradowany zajmuje **157,98 ha, tj. 2,83%** powierzchni gminy. Na terenie tym mieszkają **2832 osoby, tj. 32%** ogólnej liczby mieszkańców gminy.

II.2 Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Wyznaczając zasięg obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami, wynikającymi wprost z ustawy o rewitalizacji:

- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego;
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Stosując wspomniane wyżej zasady, obszar zdegradowany nie może zostać wskazany w całości do rewitalizacji. W związku z tym dla Komprachcic przeprowadzono dodatkowo analizę w odniesieniu do poszczególnych punktów adresowych. Aby wyznaczyć obszar rewitalizacji przyjęto dodatkowe kryterium – spójności i zwartości obszaru. Ponadto ze względu na charakter wskaźnika średnich wyników w egzaminie ósmoklasisty (brak danych w przypadku, gdy z danej ulicy żaden uczeń nie zdawał tego egzaminu) przyjęto, że kumulacja negatywnych wskaźników społecznych występuje już w przypadku 3 wskaźników o wartościach mniej korzystnych niż średnia gminy.

Tab. 16 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do wyznaczenia obszaru rewitalizacji w Komprachcicach⁴.

Gmina/ulice	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców	Przestępstwa i wykroczenia stwierdzone w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. [%]	Średnie wyniki uczniów na egzaminie 8-klasisty [%]	Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej	Ilość azbestu na 1 mieszkańca [kg]	Udział budynków w CEEB, w których wykazano użytkowanie źródła ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie zgłoszonych do CEEB budynków [%]	Sfera społeczna	Sfery: gospodarcza, środowiskowa, techniczna, przestrzenno-funkcjonalna
GMINA/ulica	22,51	5,42	2,94	39,45	64,02	91,76	1,03	17,75	56,93	5	4
Alojzego Szymańca	0,00	0,00	0,00	39,11	53	0,00	-	0,00	25,00	2	1
Bursztynowa	6,25	0,00	0,00	39,11	70	62,50	1,00	0,00	42,86	1	2
Chróścińska	37,50	0,00	125,00	39,11		375,00	1,00	71,50	75,00	3	3
Cicha	29,17	0,00	41,67	39,11		125,00	1,00	0,00	50,00	3	1
Cmentarna	22,35	11,76	0,00	39,11		23,53	1,00	9,45	51,16	2	2
Diamentowa	0,00	0,00	0,00	39,11		0,00	1,00	0,00	0,00	1	2
Edmunda Osmańczyka	32,35	0,00	0,00	39,11		117,65	1,00	0,00	54,17	2	1
Fabryczna	21,31	0,00	0,00	39,11		196,72	1,00	0,00	57,69	1	2

⁴ Kolorem czerwonym zaznaczono wartości wskaźników mniej korzystne niż średnia dla gminy, a więc świadczące o występowaniu sytuacji kryzysowej w danej dziedzinie.

Jeleniowa	22,22	0,00	0,00	39,11		22,22	1,56	0,00	84,62	1	2
Klasztorna	27,27	0,00	0,00	39,11		90,91	1,00	10,50	66,67	2	3
Kolejowa	28,21	25,64	0,00	39,11	47,33	410,26	1,00	0,00	54,55	4	1
Kościelna	50,00	0,00	0,00	39,11		2000,00	-	0,00	33,33	2	0
Krótka	48,00	40,00	0,00	39,11		160,00	0,55	22,00	38,46	3	2
Krzyżowa	21,24	8,85	8,85	39,11		123,89	1,00	80,80	49,21	3	2
ks. Prałata B. Bilińskiego	40,00	0,00	0,00	39,11		2800,00	1,00	0,00	0,00	2	1
Kwiatowa	23,53	0,00	0,00	39,11	67,33	0,00	1,00	0,00	61,54	1	3
Lipowa	19,72	0,00	0,00	39,11	94	84,51	1,00	7,90	55,13	1	2
Niemodlińska	21,54	35,90	5,13	39,11	74,33	107,69	1,00	28,54	54,95	3	2
Ochodzka	19,59	0,00	5,15	39,11		67,01	1,17	3,91	59,22	2	2
Ogrodowa	22,68	41,24	0,00	39,11	67,67	123,71	1,57	0,00	52,27	3	0
Opolska	18,93	11,83	5,92	39,11		71,01	1,15	14,84	55,77	3	1
Pawła Gwoździa	33,33	0,00	0,00	39,11		111,11	1,00	97,78	40,00	2	2
Perłowa	0,00	0,00	0,00	39,11		0,00	1,00	0,00	50,00	1	2
Piaskowa	25,69	0,00	0,00	39,11	63,27	64,22	1,00	0,00	47,62	3	2
Piotra Poliwody	0,00	0,00	0,00	39,11		0,00	1,00	0,00	0,00	1	2
Pocztowa	24,44	0,00	0,00	39,11	54	111,11	1,00	0,00	34,78	3	1
Polna	23,66	10,75	0,00	39,11	56,33	86,02	1,00	17,03	63,41	4	3
Prószkowska	19,67	0,00	4,10	39,11	62,93	61,48	0,93	2,80	44,44	3	2
Rolnicza	23,68	0,00	0,00	39,11		105,26	1,00	0,00	50,00	2	1
Romana Tomechny	100,00	0,00	0,00	39,11		0,00	1,00	0,00	50,00	2	2
Rubinowa	0,00	0,00	0,00	39,11		35,71	1,00	0,00	31,58	1	2
Sienna	20,62	0,00	10,31	39,11	49,33	72,16	1,00	0,00	60,00	3	3
Skowronkowa	25,00	0,00	0,00	39,11		250,00	1,00	0,00	40,00	2	1
Słoneczna	16,67	0,00	0,00	39,11		18,52	1,00	0,00	43,33	1	2
Sportowa	20,00	9,52	0,00	39,11	38	57,14	1,06	0,00	54,55	3	1
Stawowa	22,58	32,26	0,00	39,11	79,33	193,55	1,00	0,00	59,09	3	1

Stokrotek	4,35	0,00	0,00	39,11		86,96	0,38	0,00	42,86	1	2
Szafirowa	0,00	0,00	0,00	39,11		176,47	1,00	0,00	28,57	1	1
Szeroka	23,98	29,24	5,85	39,11	57,83	87,72	1,00	27,66	69,41	5	4
Szkolna	21,99	21,28	0,00	39,11	42	148,94	0,64	0,94	52,70	3	1
Szmaragdowa	0,00	0,00	0,00	39,11		0,00	1,00	0,00	0,00	1	2
Szymona Koszyka	7,69	0,00	0,00	39,11		0,00	1,00	0,00	40,00	1	2
Torowa	20,43	0,00	10,75	39,11		53,76	1,45	23,06	54,55	2	2
Tulipanów	40,00	0,00	0,00	39,11		0,00	1,00	0,00	0,00	2	2
Turkusowa	0,00	0,00	0,00	39,11		142,86	-	0,00	33,33	1	0
Wojskowa	21,43	5,95	0,00	39,11	65,3	113,10	1,25	12,44	54,29	2	0

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 17 Zestawienie wskaźników dla gminy Komprachcice i obszaru rewitalizacji.

Wskaźnik	Wartość referencyjna	Wartość dla obszaru rewitalizacji
Współczynnik starości demograficznej – udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	22,51	22,08
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców	5,42	12,75
Przestępstwa i wykroczenia stwierdzone w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	2,94	4,70
Średnie wyniki uczniów na egzaminie ósmoklasisty [%]	64,02	56,92
Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. [%]	39,45	39,11
Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców	91,76	119,46
Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej	1,03	0,97
Ilość azbestu na 1 mieszkańca [kg]	17,75	17,80
Udział budynków w CEEB, w których wykazano użytkowanie źródła ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie zgłoszonych do CEEB budynków [%]	56,93	56,37

Źródło: opracowanie własne.

Obszar rewitalizacji gminy Komprachcice zamieszkiwany jest łącznie przez **1490 osób, tj. 16,84% ogółu mieszkańców** gminy. Jego powierzchnia zajmuje łącznie **83,21 ha, tj. 1,49% powierzchni gminy**. Obejmuje ulice: Cichą, Fabryczną, Klasztorną, Kolejową, Kościelną, Krzyżową, ks. Prałata B. Bilińskiego, Niemodlińską, Polną, Prószkowską, Sienną, Szeroką, Szkolną, Torową i Wojskową.

Obejmuje on przede wszystkim centralną i południową część miejscowości. Na tym obszarze zlokalizowane są liczne obiekty publiczne z zakresu infrastruktury społecznej, punkty handlowe czy usługowe oraz przestrzenie publiczne. Ponadto obszar rewitalizacji obejmuje główną miejscowość gminy, z tutejszej infrastruktury korzystają wszyscy mieszkańcy gminy. Charakteryzuje ją najwyższy potencjał ze względu na wspomnianą powyżej obecność instytucji publicznych, jak i organizacji społecznych, zaangażowanych w działalność na rzecz społeczności lokalnej. To wszystko sprzyjać będzie efektywnemu ograniczaniu i rozwiązywaniu problemów nie tylko obszaru rewitalizacji, ale i całej gminy.

SPIS TABEL

Tab. 1 Powierzchnia sołectw w gminie Komprachcice [ha].	3
Tab. 2 Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców w gminie Komprachcice w 2023 r.	5
Tab. 3 Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty osiągnięte przez uczniów z poszczególnych miejscowości w 2023 r. [%].	7
Tab. 4 Wskaźniki dotyczące przestępczości w gminie Komprachcice w latach 2019-2023.	7
Tab. 5 Poziom przestępczości w gminie Komprachcice w 2023 r.	7
Tab. 6 Frekwencja w wyborach samorządowych w gminie Komprachcice w 2018 r. [%].	8
Tab. 7 Podmioty gospodarcze w gminie Komprachcice na tle powiatu i województwa w 2022 r. z uwzględnieniem klas wielkości.	9
Tab. 8 Poziom przedsiębiorczości w gminie Komprachcice w 2023 r.	9
Tab. 9 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w 2022 r. w gminie Komprachcice na tle powiatu i województwa.	10
Tab. 10 Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej w gminie Komprachcice na koniec 2023 r.	10
Tab. 11 Ilość azbestu na 1 mieszkańca w gminie Komprachcice na koniec 2023 r. [kg].	11
Tab. 12 Udział pieców opalanych paliwami stałymi w ogóle zgłoszonych do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków w gminie Komprachcice wg stanu na koniec 2023 r. [%]. ...	12
Tab. 13 Wskaźniki wykorzystane do analizy sytuacji kryzysowej w gminie Komprachcice.	13
Tab. 14 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do wyznaczenia obszaru zdegradowanego w gminie Komprachcice.	18
Tab. 15 Zestawienie wskaźników dla gminy Komprachcice i obszaru zdegradowanego.	21
Tab. 16 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do wyznaczenia obszaru rewitalizacji w Komprachcicach.	21
Tab. 17 Zestawienie wskaźników dla gminy Komprachcice i obszaru rewitalizacji.	21

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Gmina Komprachcice na tle powiatu opolskiego.	3
Rysunek 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogóle ludności [%].	4